

S.P.Q.R.

ROMSELSKABET

- Roms rosenhave
- Basilica dei Santi Cosma e Damiano
- Thorvaldsen og Ørstedsparken
- Romquiz

I disse tider, hvor landet er lukket ned på grund af risikoen for Coronasmitte, og hvor vi derfor ikke kan mødes, vil vi gerne med jævne mellemrum sende nogle nyhedsbreve til adspredelse og underholdning.

9. Corona nyhedsbrev. Redaktion: Paul Anker Lund

Mens Covid-19 raser gennem verden, står naturen og passer sig selv. Et eksempel på dette er Roms kommunale rosenhave, il Roseto, der går for at være en af verdens smukkeste af sin slags. Både på grund af den unikke beliggenhed på Aventinerhøjen, men også grundet et veritabelt sansebombardement, der udgøres af mere end 1.100 forskellige roser.

Roms forårsdronning

Tekst og foto: Jesper Storgaard Jensen

Forår, *spring*, *Frühling*, *printemps* og *primavera*. Man kan næsten høre det på ordet, uanset hvilket sprog det udtales på. Der er noget i luften når foråret nærmer sig. En vækkelse, en begyndelse, en spirren, starten på noget nyt, der mest af alt symboliseres ved naturens og blomsternes ”genfødsel”. Ja, faktisk har foråret lige siden tidernes morgen været at betragte som en slags ”naturens gave til mennesket”.

Sådan er det naturligvis også i Rom, som, til trods for tæt byggeri og en stadig mere massiv invasion af biler, scootere og busser, har sin egen forårsbebuder, der samtidig er en ypperlig metafor for jordisk skønhed.

For Roms berømte rosenhave er i sandhed en vidunderlig oplevelse, der i begyndelsen af maj – hvor den normalt, i ikke-corona-tider, åbner for offentligheden – er i stand til at hensætte alle naturelskere og haveæsteter i en tilstand af salig fryd.

Næseborerne kommer på overarbejde, og synsnerven pirres til det ekstreme. Ikke kun på grund af en formidabel farveeksplosionen fra omtrent 1.100 forskellige slags roser fra stort set alle verdenshjørner, men også fordi man fra rosenhaven, der er beliggende på

Aventinerhøjen, har en aldelse pragtfuld udsigt til bl.a. Palatinerhøjen, Circus Maximus, kirken Santa Maria in Cosmedins klokketårn, toppen af il Vittoriano-monumentet på den centrale Piazza Venezia samt den jødiske synagoges kuppel.

Intet under, at rosenhaven i folkemunde går under navnet Roms forårsdronning.

Amerikansk driftighed

Roms rosenhave blev første gang åbnet i 1932. Den gang lå den i den lille Colle Oppio-park, et beskedent stenkast fra Colosseum. Det var den amerikanske komtesse Mary Gailey Senni, der tog initiativ til havens projektering og åbning. Gailey Senni, der havde giftet sig med en italiensk greve, var en kvinde med en beslutsom karakter og en stor botanisk viden. Hun havde valgt Colle Oppio-parken, fordi der hér allerede voksede en del vilde roser.

Mary Gailey Senni deltog i alle faser af rosenhavens opførelse og året efter, i 1933, indførte hun den prestigefulde internationale konkurrence "Premio Roma", hvor den smukkeste af de mange deltagende roser vælges. Året forinden havde hun ladet sig inspirere af et besøg i Paris' rosenhave, og i dag, hele 87 år senere, er "Premio Roma" verdens næstældste rosekonkurrence, kun overgået af den franske Bagatelle-konkurrence.

Under 2. Verdenskrig blev rosenhaven fuldstændig destrueret, og Roms myndigheder begyndte efter krigen at se sig om efter et sted, hvor en ny rosenhave kunne placeres. Efter længere tids søgen fandt man omsider et egnet sted, nemlig, som allerede nævnt, arealet på Aventinerhøjen.

Det var Roms jødiske samfund, der få år efter krigens afslutning besluttede sig for at skænke Roms kommune dette prægtige areal, der kom til at danne den perfekte ramme om den nye rosenhave. Siden 1645 havde det jødiske samfunds kirkegård ligget på Aventiner-højen, hvor den havde selskab af en mindre botanisk have. I 1932 blev den jødiske kirkegård imidlertid flyttet til Roms store Verano-kirkegård, hvorefter området lå mere eller mindre uoplejet hen lige indtil invasionen i 1950 af tusindvis af smukke og velduftende "beboere".

Fra farvestrålende til ildelugtende

Når man besøger den ca. 10.000 m² store rosenhave i dag er der fortsat spor efter den jødiske arv. Det skyldes, at den største af de to haver, der tilsammen udgør *Il Roseto*, har et stisystem, der er udformet som den velkendte *menorah*, dvs. den jødiske syvarmede lysesstage. Langs disse stier kan du lade dig "tage ved næsen" af de tusindvis af dufte, der hvirvler rundt i luften.

Rosenhaven huser tre forskellige former for roser: de botaniske roser, dvs. de urroser, hvis oprindelse angiveligt går 40 mio. år tilbage i tiden, de antikke roser, der kendtes i oldtidens Paestum og Pompei og som fortsat er en vigtig bestanddel i mange parfumer. Endelig skal også nævnes de moderne roser, som med deres mange forskellige røde farver perfekt inkarnerer legenden om rosen som det ultimative symbol for den romantiske kærlighed.

Og hvis du kikker og dufter godt efter, skorter det bestemt ikke på kuriøsiteter. Her kan du fx. møde den forunderlige *Omeiensis Pteracantha Lutea*, fra Kina, der har gennemsigtige torne. Du kan støde på *Rosa Chinensis Viridiflora*, der har noget så sjældent som grønne kronblade, *Chinensis Mutables*, der skifter farve i takt med dages gang, og endelig skal du tage dig i agt for den smukke *Rosa Foetida*, hvis duft står i skærende kontrast til dens smukke udseende. Den udsender nemlig en heftig stank!

Men også rosen *Madame Meilland*, der blev kreeret af en franskmanden Francis Meilland under 2. Verdenskrig, fortæller en fascinerende historie om tider med krig. Under krigen var Meilland bange for, at tyskerne skulle opdage rosen, og han sendte derfor nogle planter til USA. I 1948 blev rosen givet til hver af de deltagende lande på den såkaldte San Francisco-fredskonference, og i dag går rosen slet og ret under navnet *Peace*.

At spadserere dovent rundt i Roms rosenhave i begyndelsen af maj er en sand lise for sjæl og legeme. Det er nemt at lade sig forføre af farver og dufte. Du kan fx. slå dig ned på en bænk under et botanisk tag af roser og nyde udsigten udover haven og *den evige stad*.

Hertil kommer, at hele nydelsessceneriet omkring de mange blomstrende roser også har en lettere komisk note over sig. Det skyldes de mange besøgende, der i mere eller mindre akavede stillinger står bøjedede over de mange botaniske vidundere, for at lade næseborene forføre.

For det er lige netop, hvad det handler om i maj måned på Aventinerhøjen: forførelse, forår og farver. Altsammen smukt symboliseret ved Roms blomstrende forårsdronning.

Transport til Rosenhaven:

Bus nr. 628 fra Roms centrum til stoppestedet Circo Massimo/Roseto Comunale

Åbningstider:

Fra midten af maj til midten af juni. Alle ugens dage fra kl. 10-17. Gratis adgang.

Om Basilica dei Santi Cosma e Damiano

Af Ole Andersen

Cosmas og Damian var to syriske kristne brødre. De blev begge uddannet til læger og hjalp deres patienter gratis og med stor virkning. Således skal de have erstattet et ben hos en patient med et ben fra en nylig afdød. Det måtte jo gøre stort indtryk på omgivelserne, og mange konverterede derfor til kristendommen. Brødrene led martyrdøden sammen med 3 yngre brødre - eller disciple – i Antiochia under kristenforfølgelserne under Diocletian (284 – 305). Brødrene er siden blevet helgenkårede og er skytshelgener for læger, farmaceuter og dyrlæger. De æres i mange kirker, både i og uden for Italien.

I 527 forærede ostrogoternes konge Teoderik og hans datter paven to antikke bygninger ved Forum Romanum, og paven besluttede at etablere en kirke viet til de to helgener Cosmas og Damian. Måske som modstykke til et nærliggende tempel viet til brødrene

Castor og Pollux. Den ene af de to bygninger var et tempel, hvis oprindelige formål er omdiskuteret. Den anden bygning skal have været et bibliotek. Kirken blev den første kirke lige midt i det centrale antikke Rom, Forum Romanum. (Santa Maria Antiqua på selve Forum kom til i slutningen af 500-tallet).

Mosaik fra slutningen af 600-tallet i apsis af kirken Cosma e Damiano. Kristus står på skyer farvet af den nedgående sol i taler-position med løftet højre hånd og med lovrullen i venstre. Billedet viser formentlig Kristi kommende genkomst. Ved siden af står Paulus og Peter sammen med Cosmas og Damian og yderst t.v. paven med en model af kirken. Nederst ses apostlene som lam med Kristus i midten skjult bag alteret med et billede fra 1200-tallet af Madonna med barnet.

Kirken Cosma e Damiano er ombygget flere gange, men rester af det oprindelige gulv findes stadigvæk under den nuværende kirke.

I 1947, blev adgangen til kirken fra Forum Romanum lukket, og indgangen er nu fra Via dei Fori Imperiali. Det oprindelige tempel blev restaureret, så det i dag sammen med Pantheon fremstår som de to bedst bevarede antikke templer i Rom.

I kirken findes en imponerende neapolitansk julekrybbe fra 1700-tallet, doneret til kirken lige før 2. verdenskrig.

Det hører med til historien, at selveste den navnkundige læge Galen, hvis arbejder har præget lægefaget i mange århundreder, skal have undervist i det oprindelige bibliotek, der siden blev en del af kirken, og romerske læger har gennem århundreder holdt deres møder der.

Tak til 'Chiese di Roma' af Roberta Bernabei

Thorvaldsen og Ørstedsparken

Af Susanne Trudsø

Far og søn, de to bryggere I.C. Jacobsen (1811-1887) og Carl Jacobsen (1842-1914) i Valby er ikke altid enige om det at brygge øl. Uenigheden gælder eksempelvis øllets lagringstid, øllets kvalitet samt hele driften af et bryggeri. Men uenigheden gælder også indenfor kunstens verden, hvor far og søn har et internt kapløb. Begge ønsker at være den førende mæcen. Brygger I.C. Jacobsen opretter i 1878 Frederiksborgmuseet, som en selvstændig afdeling af Carlsbergfondet, mens brygger Carl Jacobsen år efter år køber kunst på Salonen i Paris, og på Valby Bakke indretter han sit første Glyptotek, hvortil der fra 1882 gives offentlig adgang. Som 37-årige indstifter Carl Jacobsen desuden Legatet Albertina, hvilket han gør på Thorvaldsens fødselsdag den 19. november 1879 og med en legatkapital på 100.000 kr.

Albertina-navnet refererer til Thorvaldsens fornavn Bertel, der i Rom blev latiniseret til Albert eller Alberto. Legatets formål skal være en hyldest til Bertel (Albert) Thorvaldsens kunst og helt konkret til "Anskaffelse af Billedhuggerværker til Pryd for offentlige Pladser og Haver i Kjøbenhavn." De indkøbte kunstværker kunne være såvel originaler som kopier og blev alene opstillet for at skabe almen kunstglæde. Særligt Ørstedsparken har haft gavn af Albertina-legatet, da adskillige af de donerede værker er opstillet her. Dette gælder bronzekopierne af de antikke værker *Den døende galler*, *Den belvederiske Apollon*, *Hvilende satyr* og *Fløjtespillende satyrdreng*, hvor de originale værker ellers befinder sig på Musei Capitolini og Musei Vaticani i Rom samt på Louvre i Paris.

Men en gåtur igennem Ørstedsparken kan byde på endnu en oplevelse af Thorvaldsen. I den sydlige del af parken, tæt ved søen og ikke langt fra indgangen Nørre Farimagsgade - H.C. Andersens Boulevard er en skulptur, hvis motiv er Thorvaldsen.

Einar Utzon-Frank skulptur af Thorvaldsen, hvor inspirationens genius svæver over ham

Skulpturen er skabt i 1943 af billedhuggeren Einar Utzon-Frank (1888-1955), som egentlig var uddannet maler, men han fik smag for arbejdet med skulpturer. I 1906 blev han optaget på Kunstakademiet, hvor han gik et enkelt semester. I 1912-13 foretog han flere studierejser rundt i Europa, blandt andet til München, Firenze, Berlin, Rom og Paris, hvor han så klassisk kunst, der inspirerede ham i hans eget arbejde. Hans formsprog var tydeligt funderet i klassicismen og fulgte traditionen fra Thorvaldsen, men ofte er Utzon-Frank kendetegnet ved et unikt raffineret og stiliseret udtryk. Som 30-årig blev han i 1918 udnævnt til professor ved Kunstakademiet, og i 1944 modtog han Thorvaldsen Medaillen for sit virke. Denne æresbevisning får Utzon-Frank således året efter, at han skaber skulpturen af Thorvaldsen.

Selve skulpturen i Ørstedsparken viser Thorvaldsen, der har sat sig på et par trækasser for at tage sig et øjeblik hvil fra arbejdet. Han skræver bredt og støtter det ene ben på kavaletten. I hånden holder han sin modellerpind. Det fugtige klæde er taget af lerfiguren, som er et første udkast til hans selvportrætstatue, hvor billedhuggeren læner sig til hans skulptur *Håbet*. Utzon-Franks figur bliver på denne måde en dobbeltparafrase over Thorvaldsens eget værk. Desuden rummer skulpturen den vingede inspirationens genius, der svæver over hans

hoved. Under arbejdet med skulpturen studerer Utzon-Frank både Thorvaldsens livs- som dødsmasker samt afstøbninger af hans hænder, ligesom han kopierede kunstnerens arbejdskittel, der i dag findes i Thorvaldsens Museum. Alt i alt en meget smuk og markant skulptur, der gemmer sig lidt i al det grønne.

På cavaletten er Thorvaldsens selvportræt, hvor han læner sig op ad skulpturen *Håbet*.

Utzon-Franks anvendte Thorvaldsens liv- og dødsmasker som forlæg til skulpturen.

Hvis den videre færd gennem Ørstedsparken nærmer sig indgangen ved Linnésgade-Nørre Voldgade vil man kunne se op på den første københavnske handelsskole alias Det tekniske Selskabs bygning, som blev opført i 1881 i Linnésgade. Under taggesimsen er bygningen udsmykket med en frise af farvelagte fliser med håndværkersymboler, og på bygningens enderisalitter er der desuden fire flisefelter med portrætmedaljoner af fire kendte danskere, som man tillagde særlig betydning for den undervisning, der skulle foregå i skolebygningen.

Fra Israels Plads mod Nørre Voldgade er det Ole Rømer, Tycho Brahe, Bertel Thorvaldsen og H. C. Ørsted.

Det Tekniske Selskabs Skole, som er beliggende lige uden for Ørstedsparken. Bemærk flisefeltet på øverste etage til venstre for risalittens vindue.

Flisefeltet med Thorvaldsens portræt.

Som en afrundning på denne historie bør flere små sidehistorier også bemærkes; nemlig at i brygger I.C. Jacobsen og fru Lauras bolig på Gammel Carlsberg er et eksemplar af Thorvaldsens Hebe i 1816-versionen placeret i spisestuen, mens en af stuerne er udsmykket

med Thorvaldsens Alexanderfrise. Carl er således opvokset med Thorvaldsen omkring sig, og da Carl Jacobsen og hans hustru Ottilia den 8. marts 1888 bliver forældre til en dreng, kommer han straks til at hedde Thorvald. Drengen er nemlig født på Thorvaldsens romerske fødselsdag – altså den dato, hvorpå Thorvaldsen i 1797 ankom til Rom.

En anden detalje er, at kapitalen i Albertina-legatet som nævnt var på 100.000 kr. og blev aldrig forøget. Til sidst bliver der langt mellem indkøbene, og de sidste midler bliver anvendt til at dække en del af udgifterne ved anlæggelsen af billedkunstneren Jørn Larsens cirkelrunde spejl bassin på den nyanlagte plads foran Thorvaldsens Museum i 2002. Derefter nedlægges legatet.

Med hensyn til Einar Utzon-Frank må et par af hans andre værker også nævnes, fordi dem kender man så godt. Disse er *Vejrpigerne* på Richshuset på Rådhuspladsen, rytterstatuen af Christian X på Sankt Annæ Plads, sarkofagen for kong Frederiks VIII og dronning Louise i Roskilde Domkirke samt den rekonstruerede rytterstatue af Christian V på Kongens Nytorv - den oprindelige rytterstatue gik bogstavlig talt i knæ, da den var støbt i bly, hvilket er et forholdsvis blødt metal.

God jagt på Thorvaldsen i København!
Husk at holde god afstand til andre!

Romquiz

Ved Mogens Bang

Vi udtrækker bogpræmier blandt de bedste besvarelser. Svarene sendes til Mogens Bang mogensbang@vesterdalen.dk senest d. 3. juni.

De rigtige besvarelser kommer i næste nyhedsbrev (nr 10)

Denne uges quizvinder: Karin og Ole Knudsen

Svar på quiz, Corona nyhedsbrev 8

1. Mithra helligdomen er i nederste niveau i **San Clemente**.
2. Kirken, som er beliggende i Via Giulia, hedder **Santa Maria dell’Orazione e Morte**.
3. Kirken hedder **San Carlo alle Quattro Fontane** og er beliggende i **Via del Quirinale, 23**.
4. Øverst på pullerten er franske liljer, hvilket også viser, at kirken er fransk. Kirkens navn er **San Luigi dei Francesi**, og i femte kapel til venstre hænger tre værker af **Caravaggio** viet til apostlen Matthæus.
5. Museet i det nedlagte elektricitetsværk ligger på **Via Ostiense 106**, og det hedder **Centrale Montemartini**.
6. Kirken med stræbepillerne, som rækker over vejen, hedder **Santi Giovanni e Paolo**.
7. Rytterstatuen af Marcus Aurelius stod tidligere ved **Lateranpaladset**. Den blev brugt som galge af pave Johannes 13. i 965
8. Politikeren, der blev dræbt og fundet bag i en bil, hed **Aldo Moro**. Relieffet sidder i Via Michelangelo Caetani.
9. Tårnet knejser lidt vest for Piazza Navona på hjørnet af **Via di Tor Millina** og Via di S. Maria dell’Anima. Tårnets navn er Tor Millina.
10. Rosenhavnen, som man jo kan læse meget mere om i dette nyhedsbrev, er beliggende på **Via del Circo Massimo**.

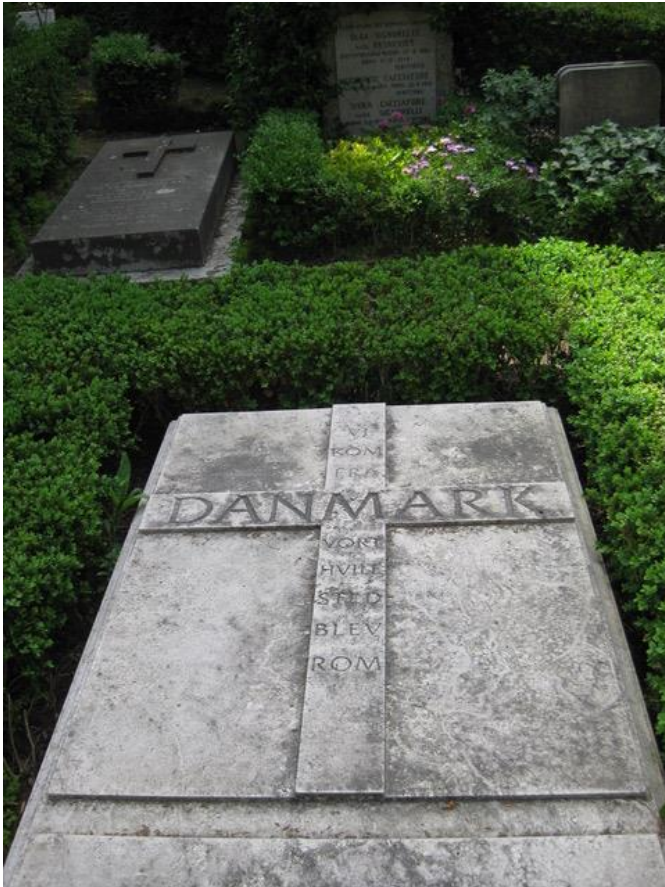
11. Den normalt velbesøgte legeplads ligger på **Piazza S. Cosimato** i Trastevere.
12. Skulpturen af den sovende hjemløse er opstillet ved **Ospedale di S. Spirito**.

Denne uges quiz

1

“Vi kom fra Danmark vort hvilested blev Rom”

Hvem har skrevet teksten og designet stenen på Den Protestantiske Kirkegård?

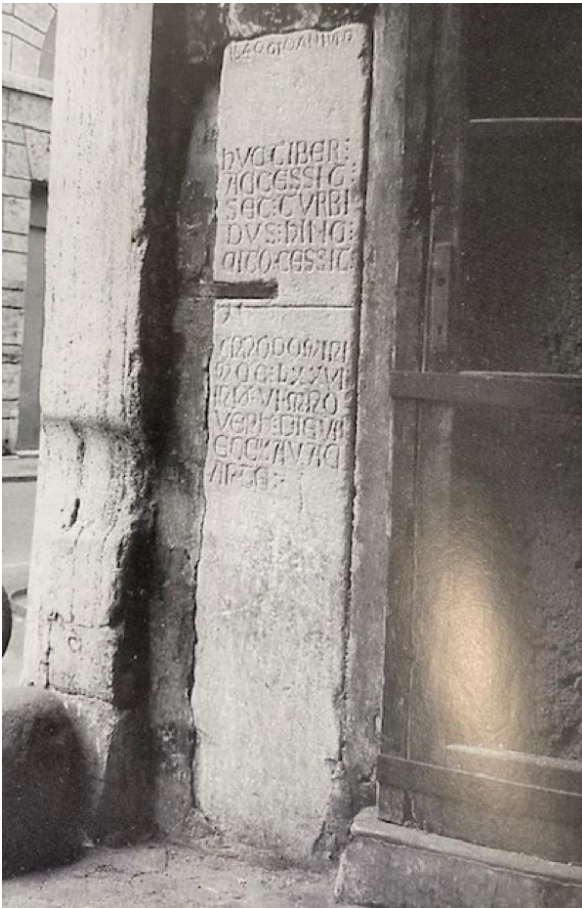
2

Hvad er det for et museum?

3

I porten til en bygning står der en sten med en indskrift og et mål afsat, det tæt på Corso Vittorio Emanuele II. Hvad er det?

4

Denne trappesten er et stykke af en genbrugt obelisk. Kirken indgår i en kendt opera. Hvad hedder kirken?

5

Dette er en café og et tidligere atelier for en berømt billedhugger.
Hvad hedder kunstneren, og hvad hedder gaden, hvor cafeen ligger?

6

Hvor står denne fontæne?

7

Den berømte engelske arkitekt Norman Foster har på genial vis overdækket British Museums gård, iflg ham selv inspireret af en romersk bygning, hvilken?

8

Dette er Thorvaldsens atelier hvor lå det?

9

På Via Appia er der mange antikke gravmæler. Billedet viser en af de mere karakteristiske. Hvem er begravet her?

10

På hvilket gadehjørne findes denne lille skulptur?

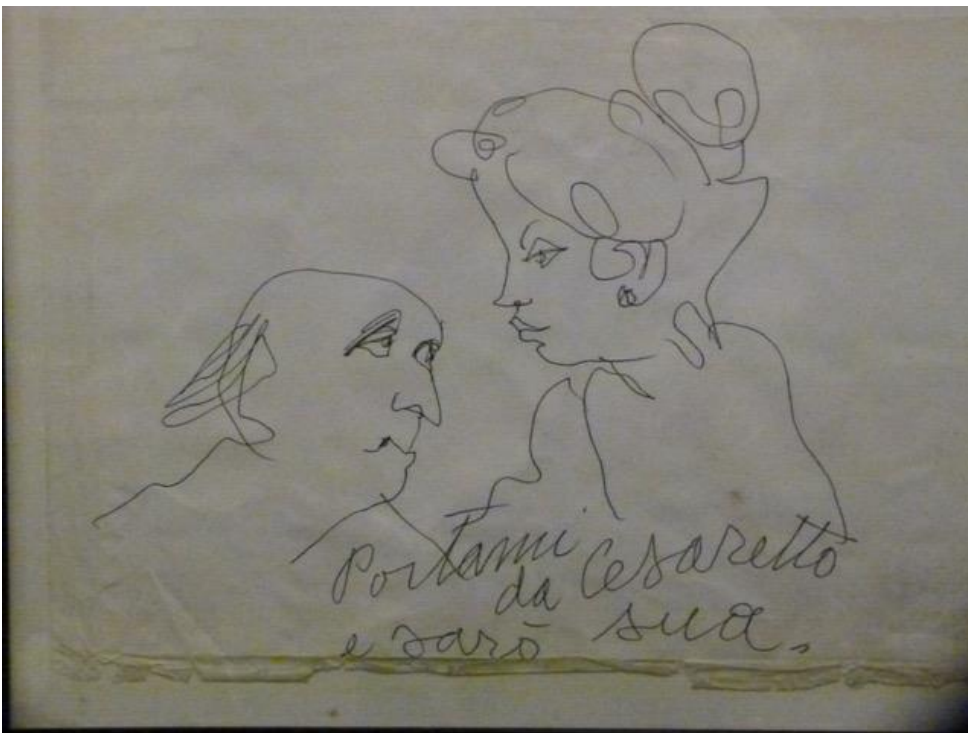
11

På hvilken fontæne findes denne hånd?

12

En berømt romersk kunstner har tegnet et selvportræt sammen med sin elskerinde. Det hænger på Trattoria Fiametta. Hvad hedder denne kunstner?

Afmeld dette nyhedsbrev på pasl@outlook.dk

Romselskabet S.P.Q.R

Vesterdalen 52 | 2870 Dyssegård | Telefon 22 30 64 60 | mogensbang@vesterdalen.dk

Jyske Bank 7854 1361115

